

УДК 378.14.015.62;796.012:37
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.4/30.212552>

Володимир КЛИМОВИЧ,

orcid.org/0000-0003-4678-5002

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
(Львів, Україна) klimovichvolodymyr@gmail.com*

Артем ТУРЧИНОВ,

orcid.org/0000-0001-6089-7794

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної підготовки та спорту
Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна) artem_bizzz@ukr.net*

Василь БІЛОШИЦЬКИЙ,

orcid.org/000-0001-6083-2579

*начальник науково-дослідної лабораторії наукового супроводження
розроблення нормативів і стандартів фізичної підготовки і спорту
Науково-дослідного центру проблем фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій
Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (Київ, Україна) belv10@ukr.net*

Павло КОМАРЧУК,

orcid.org/0000-0003-1481-0971

*викладач циклової комісії фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Військового коледжу сержантського складу
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
(Львів, Україна) komarchuks1616gmail.com*

Микола ВАСИЛЕНКО,

orcid.org/0000-0003-1591-9071

*викладач кафедри службово-бойового застосування підрозділів Національної гвардії України
Київського факультету
Національної академії Національної гвардії України
(Київ, Україна) nikofficial2407@gmail.com*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДИДАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ СИЛОВИХ СТРУКТУР УКРАЇНИ

Аналіз стану проблеми формування дидактичної компетентності майбутнього військового фахівця фізичної підготовки й спорту на основі вдосконалення техніко-тактичної підготовки повинен реалізовуватися засобами розв'язання ряду завдань, а саме: формуванням мотиваційної готовності курсантів (здобувачів вищої освіти) до діяльності по навчанню техніко-тактичним руховим діям у системі професійної підготовки військовослужбовців; здобуттям курсантами знань про засоби й методи організації навчально-пізнавальної діяльності; практичним опануванням методами й методичними прийомами навчання та удосконалення техніко-тактичних дій.

Головною метою роботи є визначення педагогічних умов формування дидактичної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту силових структур України. Під час дослідження нами використані такі методи: теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної (спеціальної) літератури; аналіз інтернет-ресурсів; аналіз керівних документів, анкетування, педагогічне тестування, методи математичної статистики. Дидактична компетентність майбутнього фахівця фізичної підготовки й спорту є інтегральною особистісною характеристикою індивіда як суб'єкта професійної дидактичної діяльності, що містить позитивне мотиваційно-ціннісне відношення до цієї діяльності й професійно значущі знання, уміння та навички, які у своїй взаємодії зумовлюють зміст і результати навчання військовослужбовців прикладних рухових техніко-тактичних дій. Курсанти, які займаються на високому професійному рівні прикладними видами спорту, як правило,

опановують практичними знаннями та уявленням про раціональні способи виконання прикладних технічних і тактичних прийомів. Крім цього, вони володіють на емпіричному рівні необхідними знаннями про організацію навчально-тренувального процесу, які запозичені шляхом спостереження за педагогічною діяльністю особистих тренерів під час відвідування чисельних спортивних секцій.

Таким чином, під час дослідження визначені й сформульовані педагогічні умови формування дидактичної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки й спорту, організаційна структура колективного способу навчання. Також розглянуті етапи управління процесом навчання руховим діям. Здібність і готовність ефективно діяти під час кожного етапу управління процесом навчання руховим діям доцільно розглядати як компетенції, які у взаємодії визначають дидактичну компетентність майбутнього військового фахівця фізичної підготовки й спорту.

Ключові слова: військовослужбовці, дидактична компетентність, педагогічні умови, професійні компетентності, силові структури, фахівці фізичної підготовки, фізична підготовка.

Volodymyr KLYMOVYCH,

orcid.org/0000-0003-4678-5002

*Candidate of Sciences in Physical Education and Sports,
Teacher at the Department of Physical Education, Special Physical Training and Sports
National Academy of Land Forces named after Hetman Petro Sagaidachny
(Lviv, Ukraine) klimovichvolodymyr@gmail.com*

Artem TURCHYNOV,

orcid.org/0000-0001-6089-7794

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Physical Training and Sports
National Academy of the National Guard of Ukraine
(Kharkiv, Ukraine) artem_bizzz@ukr.net*

Vasyl BILOSHYTSKYI,

orcid.org/0000-0001-6083-2579

*Head of the Research Laboratory of Scientific Support of Development of Norms and Standards of Physical
Training and Sports
of the Research Center for Physical Education Special Physical Training and Sports
Educational and Scientific Institute of Physical Culture and Sports and Health Technologies
of the National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy
(Kyiv, Ukraine) belv10@ukr.net*

Pavlo KOMARCHUK,

orcid.org/0000-0003-1481-0971

*Lecturer at the Cycle Commission of Physical Education, Special Physical Training and Sports
Military College of Sergeants
of the National Academy of Land Forces named after Hetman Petro Sagaidachny
(Lviv, Ukraine) komarchuks1616@gmail.com*

Mykola VASYLENKO,

orcid.org/0000-0003-1591-9071

*Lecturer at the Department of Service and Combat Application of National Guard of Ukraine Units
Kyiv Faculty
of the National Academy of the National Guard of Ukraine
(Kyiv, Ukraine) nikofficial2407@gmail.com*

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF DIDACTIC COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS OF PHYSICAL TRAINING AND SPORTS OF FORCE STRUCTURES OF UKRAINE

Analysis of the problem of formation of didactic competence of the future military specialist of physical training and sports on the basis of improvement of technical and tactical training should be realized by means of the decision of a number of tasks, namely: formation of motivational readiness of cadets (applicants of higher education); professional training of servicemen; acquisition by cadets of knowledge about means and methods of the organization of educational and cognitive activity; practical mastering of methods and methodical methods of training and improvement of technical and tactical actions.

The main purpose of the work is to determine the pedagogical conditions for the formation of didactic competence of future specialists in physical education and sports of law enforcement agencies of Ukraine. During the research we used the following methods: theoretical analysis and generalization of scientific and methodical (special) literature; analysis of Internet resources; analysis of guiding documents, questionnaires, pedagogical testing, methods of mathematical statistics. Didactic competence of the future specialist of physical training and sports is an integral personal characteristic of the individual as a subject of professional didactic activity, which includes a positive motivational and value attitude to this activity and professionally significant knowledge, skills and abilities, which in their interaction determine the content and results of training of servicemen in applied motor technical and tactical actions. Cadets who are engaged in a highly professional level of applied sports, as a rule, have practical knowledge and ideas about rational ways of performing applied technical and tactical techniques. In addition, they have at the empirical level the necessary knowledge about the organization of the educational and training process, which are borrowed as a result of monitoring the pedagogical activities of personal trainers while attending numerous sports sections.

Thus, during the research the pedagogical conditions of formation of didactic competence of future specialists of physical training and sports, organizational structure of a collective way of training are defined and formulated. The stages of management of the process of learning motor actions are also determined. The ability and willingness to act effectively during each stage of management of the process of learning motor actions should be considered as competencies that interact with each other to determine the didactic competence of the future military specialist in physical training and sports.

Key words: *servicemen, didactic competence, pedagogical conditions, professional competences, law enforcement agencies, physical training specialists, physical training.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку людства вимагає від системи вищої військової освіти Збройних Сил України й інших силових структур держави розв'язання важливого завдання – підготувати військових професіоналів, які розуміють сутність військових, соціальних, політичних та економічних процесів та явищ. Розв'язати ці завдання, на нашу думку, можливо лише за умови, якщо військовослужбовець буде мати високий рівень професійної підготовленості.

Підготовка майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки й спорту для Збройних Сил України (далі – ЗСУ) й інших силових структур і спеціальних служб України здійснюється відповідно до чинного Законодавства України (Полторак, 2017: 1–2), а саме – в Навчально-науковому інституті фізичної культури й спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського.

Професійна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки й спорту ЗСУ є важливою сутнісною характеристикою, від якої залежить рівень спеціальної фізичної підготовленості військовослужбовців, що безсумнівно забезпечує надійну обороноздатність держави. Крім цього, індивідуальна фізична підготовленість є важливою складовою частиною фахової компетентності військовослужбовців Збройних Сил України в цілому.

Важливе й визначення необхідних педагогічних умов формування дидактичної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту силових структур України, які в подальшій своїй службово-бойовій діяльності будуть забезпечувати необхідний рівень фізичної готовності підлеглого особового складу (за посадою) до

виконання завдань за призначенням. Вищезазначене підкреслює актуальність обраного напряму дослідження.

Дослідження проведено відповідно до плану науково-дослідної роботи й дослідно-конструкторських робіт науково-дослідної лабораторії наукового супроводження розроблення нормативів і стандартів фізичної підготовки й спорту науково-дослідного центру проблем фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки й спорту Навчально-наукового інституту фізичної культури й спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського сумісно з кафедрами фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки й спорту Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; фізичної підготовки й спорту Національної академії Національної гвардії України (2019–2020 рр.).

Аналіз досліджень. Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури (моніторинг інтернет-джерел) в обраному напрямі дослідження дозволив нам визначити ряд науковців: Ю. А. Бородіна, Д. С. Грищенко, В. І. Завацького, Ю. А. Компанійця, А. П. Коноха, О. Н. Мальцева, О. М. Ольхового, О. В. Петрачкова, О. С. Третяка, О. В. Хацаюка, О. А. Чернявського, Б. М. Шияна, Ю. М. Шкретія та інших учених, які у своїх працях окреслили основні аспекти системи підготовки фахівців галузі фізичного виховання різних груп населення, в тому числі й фахівців фізичної підготовки й спорту.

Під час подальшого моніторингу науково-методичної та спеціальної літератури нашу увагу привернули роботи В. М. Афоніна (Афонін, 2012), С. В. Романчука (Романчук, 2013:),

Ю. С. Фіногенова (Фіногенов, 2014), О. В. Петрачкова, Н. Л. Височіна (Петрачков, Височіна, 2019), В. А. Шемчука, В. В. Поливанюка, Ю. В. Муштагова, О. О. Федоренка, А. М. Одерова (Шемчук та ін., 2020) та інших учених, у яких розкриваються питання підготовки (перепідготовки) фахівців фізичної підготовки та спорту ЗСУ (інших силових структур і спеціальних служб).

Цікавим за своїм змістом і сприятливим для впровадження в освітній процес майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки й спорту є навчальний посібник М. Ф. Пічугіна, Г. П. Грибана, В. М. Романчука (Пічугін та ін., 2011), в якому викладені сучасні погляди й трактування основних положень теорії та методики фізичного виховання військовослужбовців. Крім цього, в посібнику особливу увагу приділено питанням фізичного виховання як соціального явища, медико-біологічним основам фізичного виховання, основам теорії навчання рухових дій, розвитку фізичних якостей, фізичному вихованню у військово-професійній діяльності й багатьом іншим аспектам, які необхідні для вдосконалення професійної діяльності військовослужбовців.

Своєю чергою основні складові фізичної підготовки в системі формування військових фахівців провідних іноземних армій викладено в науковій праці А. В. Магльованого, А. Ф. Петрука, О. М. Леська, Н. Ф. Кожуха (Магльований та ін., 2015). Крім цього, цікавим за своєю сутнісною складовою частиною є наукова праця О. А. Гаркавого, О. В. Хацаюка, С. С. Збродського, В. Б. Климовича, Ю. К. Белошенка, А. М. Одерова (Гаркавий та ін., 2020).

Питанням обґрунтування нормативних основ настанови з фізичної підготовки в ЗСУ присвячена колективна монографія В. А. Шемчука й О. В. Хацаюка (Шемчук, Хацаюк, 2020), яка допомагає майбутнім фахівцям фізичної підготовки й спорту орієнтуватися в системі оцінювання військовослужбовців різних категорій і вікових груп, що формує важливі професійні компетентності, які забезпечують виконання завдань у різних умовах службово-бойової діяльності.

Відповідно до результатів аналізу науково-методичної та спеціальної літератури (моніторингу інтернет-джерел), нами встановлено, що наявна система формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки й спорту потребує науково-обґрунтованої трансформації щодо вимог сьогодення (стандартів НАТО, бойового досвіду). Однак, попри значний інтерес учених до зазначеного феномена, в наукових працях не досить проана-

лізовані педагогічні умови формування дидактичної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту силових структур України, що потребує додаткового дослідження.

Мета статті – визначити педагогічні умови формування дидактичної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту силових структур України.

Для досягнення мети дослідження планувалося розв'язати такі завдання:

– провести аналіз науково-методичної та спеціальної літератури (моніторинг інтернет-ресурсів) у напрямі функціонування системи підготовки високопрофесійних кадрів – фахівців фізичної підготовки й спорту й фізичного виховання різних груп населення для потреб силових структур (спеціальних служб України);

– визначити етапи управління процесом навчання рухових дій здобувачів вищої освіти (курсантів) спеціалізованих вищих військових навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. У сучасних соціально-економічних умовах суттєво змінюються цільові орієнтири професійної підготовки військових фахівців фізичної підготовки й спорту. Важливо також підкреслити, що натеper чинні державні стандарти націлюють заклади вищої освіти й вищі військові навчальні заклади ЗСУ на формування високопрофесійних компетентних фахівців. Своєю чергою викладач здійснює формування особистості здобувача вищої освіти (курсанта) як суб'єкту професійної діяльності. Крім цього, викладач сприяє розвитку в майбутніх фахівців свого напряму навчання здібностей до професійного самовизначення та реалізації індивідуального проекту життєвого й професійного саморозвитку.

Формування дидактичних умінь передбачає перехід від пасивного сприйняття елементів практичного педагогічного досвіду до активного включення здобувачів вищої освіти (курсантів) у діяльність, яка пов'язана з обраною ними професією. Своєю чергою реалізація принципу активності під час формування професійної компетентності передбачає попереднє розроблення та використання певних прикладних форм навчально-пізнавальної діяльності, кожна з яких повинна бути збалансованою та адекватною, іншими словами – повинна відтворювати за своїм змістом і структурою риси певної діяльності індивіда, які акумульовані в зазначеному предметі чи явищі (в системах, які вони відтворюють).

На нашу думку, під час формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців

фізичної підготовки й спорту важливим є інтеграція теоретичної та практичної складової частини. Доцільне також моделювання в аудиторних умовах у дидактично-оберненому вигляді елементів професійної діяльності й пов'язаних із ними професійних відношень (спеціальні курси, проблемні ситуації професійної діяльності, імітаційне моделювання, ділові ігри, педагогічний аналіз проблемних ситуацій та інше).

Узагальнюючи вищевикладене, як першу педагогічну умову формування дидактичної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки й спорту ми виділяємо організацію техніко-тактичної підготовленості в соціальному й предметному контексті майбутньої професійної діяльності.

Свою чергою, другою суттєвою особливістю традиційної практики підготовки фахівців фізичної підготовки й спорту є перевага репродуктивних методів навчання. На цьому етапі педагогічні завдання та знання про способи їхнього розв'язання надаються здобувачам вищої освіти (курсантам) в готовому вигляді, що обмежує можливості розвитку педагогічного мислення та не сприяє формуванню готовності результативно діяти у варіативних умовах відповідних педагогічних ситуацій. Варто також зауважити, що перевага пояснювально-ілюстрованого підходу під час професійної освіти здобувачів вищої освіти (курсантів) спеціалізованих вищих військових навчальних закладів (напряму фізичної підготовки й спорту) не забезпечує розв'язання завдань підготовки фахівців фізичної підготовки й спорту, які здатні до творчого саморозвитку (творчої самореалізації) в напрямі професійної діяльності.

Відповідно до положення про керівну роль навчання щодо психічного розвитку (Давидов, 2004), необхідно, щоб навчально-пізнавальна діяльність здійснювалася в «зоні її найближчого розвитку». Оптимальні психологічні й педагогічні умови для цього забезпечуються в процесі проблемного навчання. Суттєвою особливістю проблемного навчання виступає тотожність організації навчально-пізнавальної діяльності й структури пізнавального циклу розв'язання загальної проблеми, що містить однотипні послідовні етапи: виникнення проблемної ситуації, формулювання проблеми, висунення гіпотези, розв'язання проблеми, перевірку вірності рішення. Крім цього, структура проблемного навчання співпадає з етапами управління процесом навчання рухових дій.

Проблемне навчання, яке забезпечує можливості «розкриття» здобувачам вищої освіти (курсантам) нових знань, здійснюється через ство-

рення системи пошуково-пізнавальних задач у вигляді проблемних ситуацій та організацію їх діяльності по їхньому розв'язанню. Варто підкреслити, що застосування проблемного навчання в професійній підготовці фахівців фізичної підготовки й спорту сприяє формуванню пізнавальних і професійних мотивів. Крім цього, проблемне навчання сприяє розвитку рефлексивного відношення здобувачів вищої освіти (курсантів) до процесу й результатів своєї діяльності, а також формуванню критичного відношення до себе. Також суттєво змінюються змістові характеристики знань, які засвоюються та стають системно організованими. Знання, які засвоюються під час проблемного навчання, відрізняються дієвим характером, оскільки формуються в єдності з регульованою діяльністю.

Важливе те, що під час проблемного навчання здобувачі вищої освіти (курсанти) використовують засвоєні знання для теоретичного обґрунтування вірності своїх рішень під час розв'язання педагогічних проблем. Інформація, яка засвоюється під час проблемного навчання, набуває статусу знань, які використовуються як базисна основа діяльності в напрямі розв'язання педагогічних проблем. Суттєвою перевагою проблемного навчання є те, що прийняття позиції активного суб'єкту під час розв'язання проблемних ситуацій приводить до того, що засвоєні знання трансформуються в особистісно значимі знання. Таким чином, проблемне навчання містить у собі високий педагогічний потенціал, який необхідний для розв'язання завдань формування дидактичної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки й спорту, а для ефективної реалізації цього потенціалу необхідно використовувати проблемне навчання в поєднанні з іншими типами навчання.

Значні можливості для впровадження проблемного навчання містять у собі дисципліни предметної підготовки, в тому числі – теорія та методика фізичної підготовки військовослужбовців. Варто також зауважити, що курсанти, які займаються обраними видами спорту, як правило, володіють практичними знаннями й уявленнями про раціональні способи виконання технічних і тактичних прийомів обраного виду спорту. Вони також мають (на емпіричному рівні) відповідні знання про організацію навчально-тренувального процесу, які ґрунтуються на результатах спостереження за педагогічною діяльністю особистих тренерів (викладачів практичних дисциплін). Тому теоретичні знання про біомеханічні й психофізіологічні основи управління виконанням технічних

і тактичних прийомів обраного виду спорту, про дидактичні основи технічної підготовки можуть бути засвоєні ними в процесі навчально-пізнавальної діяльності по розв'язанню створених викладачем навчальних ситуативних проблем.

Узагальнюючи вищевикладене, як другу педагогічну умову формування дидактичної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки й спорту ми виділяємо поступове й послідовне підвищення рівня проблемності навчально-пізнавальної діяльності курсантів.

Однією з тенденцій розвитку сучасної системи професійної освіти майбутніх офіцерів зазначеного фаху є прагнення до реалізації філософського принципу системного пізнання та трансформації дійсності. Важливе те, що традиційна практика професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної підготовки й спорту в спеціалізованих вищих військових навчальних закладах ЗСУ в більшості випадків здійснюється в умовах протиріччя між роз'єднаністю засвоєння знань, умінь і навичок із різних навчальних дисциплін і необхідністю їхнього системного цілісного застосування в дійсних умовах педагогічної діяльності.

З метою інтеграції знань, умінь і навичок у цілісну систему доцільне забезпечення викладання дисциплін предметної підготовки з урахуванням міжпредметної інтеграції на основі моделі спеціаліста (Шемчук та ін., 2020). Провідна роль у цілісній системі цих навчальних дисциплін повинна відводитися прикладній спеціалізації, що забезпечить структурно-функціональну єдність всіх дисциплін, які проходять курсанти.

Ми вважаємо, що вивчення медико-біологічних, психолого-педагогічних дисциплін і більшості дисциплін фахової підготовки повинно передувати вивченню теорії та методики фізичної підготовки військовослужбовців. У цьому випадку вивчення фахових дисциплін (спеціалізації), військова практика, яка пов'язана з процесом фізичної підготовки військовослужбовців різних категорій і вікових груп, будуть сприяти поглибленню раніше засвоєних методичних і загальнофахових знань.

Узагальнюючи вищевикладене, як третю педагогічну умову формування дидактичної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки й спорту ми визначаємо розв'язання курсантами проблемних навчальних і тренувальних завдань відповідно до актуалізації та інтеграції знань про біомеханічні, психофізіологічні основи рухових дій індивіда, дидактики, теорії та методики навчання руховим діям.

Свою чергою характерне для здобувачів вищої освіти (курсантів) Навчально-наукового інституту фізичної культури й спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського протиріччя між відносно високим рівнем теоретичних знань і недостатнім рівнем умінь творчо застосовувати їх у професійній діяльності зумовлене недовершеністю традиційних форм і методів викладання, організації військового стажування та завдання формування професійної компетентності. Одним із шляхів розв'язання зазначеного протиріччя є розроблення та використання відповідних форм організації навчально-пізнавальної діяльності, під час якої теоретичні й методичні знання будуть безпосередньо використовуватися для розв'язання практичних педагогічних задач з урахуванням суб'єктивних та об'єктивних умов відповідної ситуації.

Відповідно до аналізу науково-методичної та спеціальної літератури нами встановлено, що спеціалістами обраного напрямку дослідження не в повному обсязі визначені прикладні (провідні) техніко-тактичні дії та їхня важливість для професійного становлення майбутніх фахівців фізичної підготовки й спорту. Крім цього, не розглянуті фактори, які впливають на ефективність виконання техніко-тактичних дій; не визначені взаємозв'язки провідних прикладних техніко-тактичних дій; не викладені в повному обсязі результати систематичних спостережень за ефективністю виконання техніко-тактичних дій в умовах навчання, польових виходів (змагальної діяльності); не досліджено вплив прикладних техніко-тактичних дій на рівень професійної підготовленості військовослужбовця.

Висновки. Таким чином, етапи управління процесом розв'язання проблемного педагогічного завдання навчання прикладних рухових дій військовослужбовців різних категорій і вікових груп містять попередні етапи в трансформованому вигляді. Здатність і готовність ефективно діяти на кожному із зазначених етапів управління процесом навчання прикладних рухових дій військовослужбовців доцільно розглядати як компетенції, які у взаємодії визначають дидактичну компетентність майбутнього фахівця фізичної підготовки й спорту.

В результаті дослідження визначені й сформульовані педагогічні умови формування дидактичної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту силових структур України. Отже, мета роботи досягнута, а цілі виконані. Результати дослідження впроваджені в практику підготовки здобувачів вищої освіти (курсантів)

навчально-наукового інституту фізичної культури й спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського й Національної академії Національної гвардії України.

Перспективи подальших досліджень передбачають пошук альтернативних шляхів формування професійних компетентностей у кандидатів на посади начальників фізичної підготовки й спорту ЗСУ й НГУ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про введення в дію рішення колегії МО України : Наказ Міністра оборони України від 30 травня 2017 року № 298. *Міністерство оборони України* : офіційний вебсайт. URL: http://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/298_nm_2017.pdf.
2. Спільна директива МО України та Генерального штабу ЗС України від 16 серпня 2017 року № Д-322/1/5. *Директива*. Київ : МОУ-ГШ ЗСУ, 2017. 34 с.
3. Афонін В. М. Історія підготовки військово-педагогічних кадрів фізичного виховання для збройних сил. *Сухопутні війська Збройних Сил України: історія, сучасність, розвиток (до 20-річчя Збройних Сил України)*. Львів : АСВ, 2012. С. 153–156.
4. Романчук С. В. Теоретико-методологічні засади фізичної підготовки курсантів військових навчальних закладів Сухопутних військ ЗСУ : дис. ... д-ра. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Львів, 2013. 540 с.
5. Фіногенов Ю. С. Проблемні питання кадрового забезпечення спеціальної фізичної підготовки силових структур України. *Фізична підготовка особового складу збройних сил, інших військових формувань та правоохоронних органів України: досвід, сучасність, проблеми та перспективи розвитку*. Київ : НУОУ, 2014. С. 209–220.
6. Петрачков О. В., Височіна Н. Л. Створення та перспективи розвитку навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій НУОУ імені Івана Черняхівського. URL: <http://sporthealth.kub-g.edu.ua/article/view/162443/166154>.
7. Шемчук В. А., Поливаний В. В., Муштатов Ю. В., Федоренко О. О., Одеров А. М. Модель формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Актуальні питання гуманітарних наук* : збірник наукових праць. Дрогобич, 2020. Вип. 29. С. 104–119.
8. Пічугін М. Ф., Грибан Г. П., Романчук В. М. Фізичне виховання військовослужбовців. *ЖВІ НАУ* : навчальний посібник. Житомир, 2011. 820 с.
9. Магльований А. В., Петрук А. Ф., Лесько О. М., Кожух Н. Ф. Фізична підготовка в системі формування військових фахівців провідних іноземних армій. *Спортивна наука України* : збірник наукових праць. Київ, 2015. Вип. 5 (69). С. 16–20.
10. Гаркавий О. А., Хацаюк О. В., Забродський С. С., Белошенко Ю. К., Климович В. Б., Одеров А. М. Методичні рекомендації з організації фізичної підготовки в підрозділах Національної гвардії України. *НАНГУ* : навчально-методичний посібник. Харків, 2020. 102 с.
11. Шемчук В. А., Хацаюк О. В. Обґрунтування нормативних основ настанови з фізичної підготовки у Збройних Силах України. *European Scientific Platform* : монографія. Вінниця, 2020. С. 1–21.
12. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения: опыт теоретического и экспериментального психологического исследования. *Академия* : учебное пособие. Москва, 2004. 283 с.

REFERENCES

1. Nakaz Ministra obrony Ukrainy vid 30.05.2017 №298 «Pro vvedennia v diiu rishennia kolehii MO Ukrainy» [On the implementation of the decision of the board of the Ministry of Defense of Ukraine]. *Nakaz Ministra obrony*. 2017. №298. URL: http://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/298_nm_2017.pdf. [in Ukrainian].
2. Spilna dyrektyva MO Ukrainy ta Heneralnogo shtabu ZS Ukrainy [Joint Directive of the Ministry of Defense of Ukraine and the General Staff of the Armed Forces of Ukraine]. *Directive MOU-HSh ZSU*: D-322/1/5, 16 serp. 2017 r. Kyiv, 2017. 34 p. [in Ukrainian].
3. Afonin V. M. Istoriiia pidhotovky viiskovo-pedahohichnykh kadriv fizychnoho vykhovannia dlia zbroinykh syl [History of training of military-pedagogical personnel of physical education for the armed forces]. *Sukhoputni viiska Zbroinykh Syl Ukrainy: istoriia, suchasnist, rozvytok (do 20-richchia Zbroinykh Syl Ukrainy)*. Lviv, 2012. P. 153–156. [in Ukrainian].
4. Romanchuk S. V. Teoretyko-metodolohichni zasady fizychnoi pidhotovky kursantiv viiskovykh navchalnykh zakladiv Sukhoputnykh viisk ZSU [Theoretical and methodological principles of physical training of cadets of military educational institutions of the Land Forces of the Armed Forces of Ukraine] : dys. ... d-ra. nauk z fiz. vykhovannia i sportu (24.00.02) : LDUFK, 2013. 540 p.[in Ukrainian].
5. Finohenov Yu. S. Problemni pytannia kadrovoho zabezpechennia spetsialnoi fizychnoi pidhotovky sylovykh struktur Ukrainy. [Problematic issues of staffing special physical training of law enforcement agencies of Ukraine]. *Fizychna pidhotovka osobovoho skladu zbroinykh syl, inshykh viiskovykh formuvan ta pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy: dosvid suchasnist, problemy ta perspektyvy rozvytku*. Kyiv, 2014. P. 209–220. [in Ukrainian].
6. Petrachkov O. V., Vysochina N. L. Stvorennia ta perspektyvy rozvytku navchalno-naukovoho instytutu fizychnoi kultury ta sportyvno-ozdorovchykh tekhnolohii NUOU imeni Ivana Cherniakhovskoho [Creation and prospects of development of the educational and scientific institute of physical culture and sports and health technologies of the National

University of Defense of Ukraine named after Ivan Chernyakhovsky]. *Sportyvna nauka ta zdorovia liudyny*. 2019. № 1. URL: <http://sporthealth.kub-g.edu.ua/article/view/162443/166154>. [in Ukrainian].

7. Shemchuk V. A., Polyvaniuk V. V., Mushtatov Yu. V., Fedorenko O. O., Oderov A. M. Model formuvannia profesiinykh kompetentnostei maibutnikh ofitseriv – fakhivtsiv fizychnoi pidhotovky i sportu [Model of formation of professional competencies of future officers - specialists in physical training and sports]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Drohobych, 2020. №29. P. 153–156. [in Ukrainian].

8. Pichuhin M. F., Hryban H. P., Romanchuk V. M. Fizychnе vykhovannia viiskovosluzhbovtziv [Physical education of servicemen] : navch. posib : ZhVI NAU, 2011. 820 p. [in Ukrainian].

9. Mahlovanyi A. V., Petruk A. F., Lesko O. M., Kozhukh N. F. Fizychna pidhotovka v systemi formuvannia viiskovykh fakhivtsiv providnykh inozemnykh armii [Physical training in the system of formation of military specialists of leading foreign armies]. *Sportyvna nauka Ukrainy*. Kyiv, 2015. № 5 (69). P. 16–20. [in Ukrainian].

10. Harkavyi O. A., Khatsaiuk O. V., Zabrodskyi S. S., Beloshenko Yu. K., Klymovych V. B., Oderov A. M. Metodychni rekomendatsii z orhanizatsii fizychnoi pidhotovky v pidrozdilakh Natsionalnoi hvardii Ukrainy [Methodical recommendations on the organization of physical training in the units of the National Guard of Ukraine] : navch.-metod. Posib : NANHU, 2020. 102 p. [in Ukrainian].

11. Shemchuk V. A., Khatsaiuk O. V. Obhruntuvannia normatyvnykh osnov nastanovy z fizychnoi pidhotovky u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Substantiation of normative bases of instruction on physical training in the Armed Forces of Ukraine] : monohrafiia : European Scientific Platform, 2020. P. 1–21. [in Ukrainian].

12. Davudov V. V. Problemu razvyvaiushcheho obucheniya: opyt teoretycheskoho y eksperymentalnoho psykholohycheskoho yssledovanyia [Problems of developmental learning: experience of theoretical and experimental psychological research] : ucheb. posob : Akademyia, 2004. 283 p. [in Russian].